

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
кафедра політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан філософського факультету
Іван КАРПЕНКО

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

переддипломної практики студентів IV курсу

філософського факультету

спеціальність 052 – «Політологія»

(рівень вищої освіти: бакалавр)

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету
30. 08.2023 року, протокол № 7

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Політичні технології та аналіз
політики»

Гарант освітньої програми, проф.

Тетяна КОМАРОВА

Програму схвалено на засіданні кафедри політології
Протокол від 30.08.2023 року № 11

Зав. кафедри політології, проф.

Олександр ФІСУН

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету

Протокол № 10 від 14.08.2023 р.

Голова

Сергій ГОЛІКОВ

ВСТУП

Програма **виробничої практики** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалаврів** спеціальність 052 – «**Політологія**»

1. Опис виробничої практики

1.1. Мета виробничої практики

Головна **мета** виробничої практики – забезпечення адаптації студентів IV курсу спеціалізації «політологія» до майбутньої практично-прикладної професійної експертно-аналітичної політологічної діяльності в специфічних умовах реального функціонування державних та приватних структур, органів місцевого самоврядування, політичних об'єднань різних типів та напрямків.

1.2. Завдання виробничої практики

Для досягнення поставленої мети виробничої практики, зусиллями обох сторін – університету та бази практики – розв'язуються наступні актуальні для професійного становлення майбутніх політичних аналітиків та політичних експертів **завдання:**

1. Сформувати в студентів-політологів у конкретних виробничих умовах адекватне уявлення про особливості своєї майбутньої професійної політологічної діяльності.
2. Виховати у них такі необхідні професійні та особистісні якості, як об'єктивність, толерантність, цілеспрямованість, прагнення до самонавчання, самовиховання та професійного самовдосконалення тощо.
3. Оволодіти такими первинними практично-прикладними вміннями та навичками, як вміння професійно аналізувати потрібну політологічну інформацію, прогнозувати розвиток подій та процесів, правильно формулювати та адекватно ставити актуальні політологічні питання і шукати на них відповіді, вести наукову полеміку тощо.
4. Закріпити теоретичні соціально-політичні знання, переробити їх у міцні глибокі переконання.
5. З'єднати суто теоретичне навчання в університеті з первинними навичками професійної практично-прикладної діяльності.

Тим самим, в процесі проходження практики кожний студент має реальну можливість не лише ознайомитись з специфічними особливостями роботи політолога в конкретних умовах реального функціонування інститутів державної влади, місцевого самоврядування, партійних, державних та приватних аналітичних структур, але й особисто перевірити в цих специфічних виробничих умовах правильність вибору своєї майбутньої професії.

1.3. Характеристика виробничої практики:

Кількість кредитів: 6 Загальна кількість годин: 180

Нормативний модуль. Семестр: 7й. Вид контролю: залік

1.4. Заплановані результати практики (рівень знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти на кожному етапі практики)

Виробнича практика – найважливіший етап професійної підготовки політолога в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Це заключна ланка саме практичної фахової підготовки політологів усіх рівнів кваліфікації, яка не лише поглиблює і закріплює теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану, але й надає кожному з них реальну можливість краще підготуватись до складання державних іспитів, захисту дипломної і магістерської роботи, а також формує у майбутніх бакалаврів з **політології** професійні вміння і навички для виконання своїх обов'язків під час

конкретної роботи в реальних умовах того чи іншого політичного інституту українського суспільства.

У результаті виробничої практики IV курсу студенти отримують реальну можливість **навчитись практично застосовувати теоретичні знання** політичних дисциплін, закріпити і поглибити їх шляхом самостійної роботи в якості політолога-практиканта вказаних базах практики.

2. Зміст та організація проведення виробничої практики

Розподіл студентів на практику здійснюється кафедрою політології згідно з навчальним планом соціологічного факультету, а також з обов'язковим урахуванням замовлень на підготовку політологів та їхнього майбутнього місця роботи після закінчення навчання. Саме тому, виробнича практика студентів-політологів проводиться переважно на відповідних профільних базах практики, з якими спеціально укладено типові угоди про її проведення та враховані їх напрями професійної спеціалізації. В зв'язку з цим, основною базою виробничої практики студентів спеціалізації «політологія» є профільні управління Харківської обласної державної адміністрації:

- 1) Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Департаменту масових комунікацій;
- 2) Управління аналізу і прогнозу Департаменту економіки та міжнародних відносин;
- 3) Аналітичне управління Департаменту підвищення конкурентоспроможності регіону;

Окрім цього, з дозволу кафедри політології, студенти можуть самостійно відбирати і пропонувати для себе місце проходження практики в верховних, міських та районних органах державної влади, місцевого самоврядування, громадських рухів, політичних партій та засобів масової інформації. Специфікою даної виробничої практики є також можливість її проходження студентами під час навчального семестру у вигляді участі в реальному науковому процесі, що забезпечує їх практичну участь у тому чи іншому практично-прикладному політологічному дослідженні, яке здійснює кафедра політології сумісно з обласною громадською організацією «Асоціація політологів Слобожанщини». В цьому випадку студенту пропонується індивідуальна наукова програма, з описом конкретних завдань і цілей практики й необхідний обсяг роботи, який він повинен виконати під час проходження виробничої практики.

У цілому, самостійна робота кожного студента під керівництвом бази практики відбувається у таких основних напрямках поглиблення та практичного закріплення теоретичних знань:

1. Вивчення нормативно-правових документів: Конституції, законів України, законопроектів, указів, постанов, рішень органів влади та місцевого самоврядування.
2. Вивчення обов'язків спеціалістів підрозділів, відділів бази практики.
3. Практика відвідування практично-політичних заходів.
4. Практика роботи з аналітичними базами даних, якими користуються політологи в своїй професійній діяльності.
5. Практика контент-аналізу документів, преси.
6. Практика аналізу статистичної інформації, результатів виборів в органи влади і місцевого самоврядування.
7. Практика підготовки аналітичних матеріалів, документів, проектів політичних рішень.

3. Вимоги до баз виробничої практики

Основними базами проходження виробничої практики є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, політичні партії та громадські організації з якими укладені відповідні договори. Бази практики несуть повну відповідальність за організацію, якість і результати роботи студентів під час проходження виробничої практики. Для цього на базі практики повинні:

- створити необхідні умови для виконання студентами індивідуальних програм практики;
- не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі виробничої практики та майбутньої професії;
- забезпечити студентам умови безпечної роботи;
- надати студентам-практикантам і керівникам практики можливість користуватися кабінетами, бібліотеками, документацією, необхідною для виконання програми виробничої практики.

4. Індивідуальні завдання з практики (у разі потреби)

Кожному студенту відповідно до планів роботи баз практики (органи державної влади, органи місцевого самоврядування, політичні партії та громадські організації) дається індивідуальне завдання керівниками цих закладів.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ СТУДЕНТА-ПОЛІТОЛОГА ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

Після закінчення практики кожний студент обов'язково звітує на підсумковій конференції про виконання загальної програми практики та індивідуального завдання. Для цього він подає на рецензування керівнику практики від університету письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосередньо керівником виробничої практики від бази практики та документи практики згідно з загальною програмою. Тобто, до матеріалів виробничої практики кожного студента входять: 1) план–завдання; 2) характеристика з бази практики; 3) звіт про проходження виробничої практики, а також інші документи, які були самостійно підготовлені студентами-практикантами в процесі її реалізації. Усі підсумкові матеріали повинні бути прошнуровані, пронумеровані, підписані керівником установи та завірені печаткою відповідної бази практики. Після рецензування звітних документів керівником практики від університету, студент разом з матеріалами практики захищає звіт та складає залік. Звіт з виробничої практики захищається студентом протягом десяти днів після завершення практики. Дата заліку визначається кафедрою політології.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ СТУДЕНТА-ПОЛІТОЛОГА ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

Після закінчення практики кожний студент обов'язково звітує на підсумковій конференції про виконання загальної програми практики та індивідуального завдання. Для цього він подає на рецензування керівнику практики від університету письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосередньо керівником виробничої практики від бази практики та документи практики згідно з загальною програмою. Тобто, до матеріалів виробничої практики кожного студента входять: 1) план–завдання; 2) характеристика з бази практики; 3) звіт про проходження виробничої практики, а також інші документи, які були самостійно підготовлені студентами-практикантами в процесі її реалізації. Усі підсумкові матеріали повинні бути прошнуровані, пронумеровані, підписані керівником установи та завірені печаткою відповідної бази практики. Після рецензування звітних документів керівником практики від університету, студент разом з матеріалами практики захищає звіт та складає залік. Звіт з виробничої практики захищається студентом протягом десяти днів після завершення практики. Дата заліку визначається кафедрою політології.

6. Підбиття підсумків виробничої практики

Після огляду звіту керівником практики студент захищає звіт протягом десяти днів після завершення практики. Дата заліку визначається кафедрою політології.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

7. Критерії оцінювання виробничої практики

За результатами захисту звіту практики кожному студенту виставляється диференційована оцінка. Цю оцінку, за підписом керівника практики від кафедри політології, заносять до загальної заліково-екзаменаційної відомості і залікової книжки студента. У процесі оцінювання результатів виробничої практики студента-практиканта **враховуються:**

- відповідність, якість та наочність поданих студентом звітних матеріалів виробничої практики;
- повнота і якість виконання індивідуальних завдань студента під час проходження ним виробничої практики;
- зміст та форма усної доповіді та відповіді студента на запитання з боку керівника практики та інших учасників підсумкової конференції;
- письмова характеристика студента-практиканта, що надається йому керівником відповідної бази виробничої практики.

На підставі усіх цих даних вирішуються питання про зарахування матеріалів звіту та конкретного оцінювання результатів виробничої практики кожного студента.

Оцінка **«відмінно»** виставляється студенту в тому випадку, коли його звітні матеріали про проходження виробничої практики оформлені відповідно до існуючих вимог, а керівники від бази практики та від університету оцінили роботу студента не менш як на «відмінно». Цьому активно сприяє і виступ студента на конференції, коли його доповідь логічно обґрунтована, повна та свідчить:

- про глибоке розуміння автором аналітичного матеріалу, який був зібраний ним під час проходження виробничої практики;
- про вміння самостійно аналізувати первинну та вторинну емпіричну інформацію та застосовувати її у аналітичному звіті;
- про реальну практичну значущість авторських висновків і узагальнень щодо розв'язання конкретних проблем розвитку бази практики та конкретного суспільства в цілому.

Оцінка **«добре»** виставляється студенту в тому випадку, коли мають місце неістотні зауваження щодо змісту та оформлення матеріалів про проходження виробничої практики, а керівники від бази практики та від університету, в свою чергу, оцінили його роботу на «добре». При цьому, доповідь студента під час захисту звіту також задовольняє зазначеним вище критеріям. Його відповіді на запитання членів комісії загалом правильні, однак:

- емпіричний матеріал, який був зібраний студентом під час практики, поки ще недостатньо систематизований;
- окремі аналітичні вміння практиканта поки ще сформовані на недостатньо високому професійно-кваліфікаційному рівні;
- у авторських висновках та узагальненнях практиканта присутні окремі неточності;

Оцінка «задовільно» виставляється при недбалому оформленні студентом звіту та при умові, що керівники практики його роботу також оцінили на «задовільно». При цьому, доповідь студента під час захисту звіту свідчить:

- лише про загальне розуміння основних питань програми та індивідуальних завдань виробничої практики, а тому спостерігаються значні прогалини у конкретних знаннях проблем функціонування та розвитку бази практики та суспільства в цілому;
- що його аналітичні вміння та навички аналізувати первинну та вторинну емпіричну політологічну інформацію ще недостатньо сформовані й потребують вдосконалення;
- що його авторські висновки та практичні рекомендації з наукової теми дослідження поки ще слабо аргументовані та носять поверхневий характер;

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту тоді, коли відгуки керівників про проходження його виробничої практики негативні. Окрім цього, мають місце істотні зауваження не лише до змісту й оформлення матеріалів звіту, але й до виступу студента на конференції і його реального виконання індивідуальних завдань виробничої практики. А саме:

- звітна доповідь студента про виробничу практику належним чином не підготовлена;
- відповіді студента на актуальні теоретичні та практичні політологічні питання неповні або зовсім відсутні;
- студент практично не орієнтується в теоретико-методологічних досягненнях політичної науки і спеціалізованій фаховій термінології.

ПРИМІТКА:

Студент, який не виконав програму виробничої практики у повному обсязі або одержав на підсумковій конференції незадовільну оцінку при захисті індивідуального звіту, обов'язково направляється на повторне проходження практики в період канікул або відраховується з навчального закладу взагалі.

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Контроль діяльності студентів під час виробничої практики здійснюється у двох формах: поточний контроль (тижневі звіти студентів щодо виконання роботи) і підсумковий контроль (підсумкова конференція та звіт). В цілому робота студентів, які проходять виробничу практику, контролюється керівниками практики від установи (бази практики) та кафедри політології. Останні проводять постійний контроль за відвідуванням студентами баз практики, дотриманням ними режиму роботи, а також проходження практики відповідно встановленому графіку, що фіксується студентами в щоденниках з практики та підтверджується підписом керівника практики від установи (бази практики). З метою адекватного підсумкового оцінювання практики студентів перевіряються їхні поточні записи з виконаних пунктів програми практики, якість підготовки ними індивідуальних творчих завдань, а також підготовки підсумкового звіту практики. В цілому, робота кожного студента під час проходження виробничої практики оцінюється згідно з Положенням про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

9. Рекомендована література

1. Конституція України. К., 1996.
2. Нормативно-правові документи України, що регламентують діяльність державних установ, органів місцевого самоврядування та суспільних організацій.
3. Нормативно-правові документи України, що регламентують діяльність державних та недержавних експертно-аналітичних центрів та установ.
4. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ–Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008.
5. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології. Навч. посіб. К., ФОП Колесник К. І., 2009.

ВСТУП

Програма **виробничої практики** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалаврів** спеціальність 052 – «**Політологія**»

1. Опис виробничої практики

1.1. Мета виробничої практики

Головна **мета** виробничої практики – забезпечення адаптації студентів IV курсу спеціалізації «політологія» до майбутньої практично-прикладної професійної експертно-аналітичної політологічної діяльності в специфічних умовах реального функціонування державних та приватних структур, органів місцевого самоврядування, політичних об'єднань різних типів та напрямків.

1.2. Завдання виробничої практики

Для досягнення поставленої мети виробничої практики, зусиллями обох сторін – університету та бази практики – розв'язуються наступні актуальні для професійного становлення майбутніх політичних аналітиків та політичних експертів **завдання:**

1. Сформувати в студентів-політологів у конкретних виробничих умовах адекватне уявлення про особливості своєї майбутньої професійної політологічної діяльності.
2. Виховати у них такі необхідні професійні та особистісні якості, як об'єктивність, толерантність, цілеспрямованість, прагнення до самонавчання, самовиховання та професійного самовдосконалення тощо.
3. Оволодіти такими первинними практично-прикладними вміннями та навичками, як вміння професійно аналізувати потрібну політологічну інформацію, прогнозувати розвиток подій та процесів, правильно формулювати та адекватно ставити актуальні політологічні питання і шукати на них відповіді, вести наукову полеміку тощо.
4. Закріпити теоретичні соціально-політичні знання, переробити їх у міцні глибокі переконання.
5. З'єднати суто теоретичне навчання в університеті з первинними навичками професійної практично-прикладної діяльності.

Тим самим, в процесі проходження практики кожний студент має реальну можливість не лише ознайомитись з специфічними особливостями роботи політолога в конкретних умовах реального функціонування інститутів державної влади, місцевого самоврядування, партійних, державних та приватних аналітичних структур, але й особисто перевірити в цих специфічних виробничих умовах правильність вибору своєї майбутньої професії.

1.3. Характеристика виробничої практики:

Кількість кредитів: 6 Загальна кількість годин: 180

Нормативний модуль. Семестр: 7й. Вид контролю: залік

1.4. Заплановані результати практики (рівень знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти на кожному етапі практики)

Виробнича практика – найважливіший етап професійної підготовки політолога в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. Це заключна ланка саме практичної фахової підготовки політологів усіх рівнів кваліфікації, яка не лише поглиблює і закріплює теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану, але й надає кожному з них реальну можливість краще підготуватись до складання державних іспитів, захисту дипломної і магістерської роботи, а також формує у майбутніх бакалаврів з **політології** професійні вміння і навички для виконання своїх обов'язків під час

конкретної роботи в реальних умовах того чи іншого політичного інституту українського суспільства.

У результаті виробничої практики IV курсу студенти отримують реальну можливість **навчитись практично застосовувати теоретичні знання** політичних дисциплін, закріпити і поглибити їх шляхом самостійної роботи в якості політолога-практиканта вказаних базах практики.

2. Зміст та організація проведення виробничої практики

Розподіл студентів на практику здійснюється кафедрою політології згідно з навчальним планом соціологічного факультету, а також з обов'язковим урахуванням замовлень на підготовку політологів та їхнього майбутнього місця роботи після закінчення навчання. Саме тому, виробнича практика студентів-політологів проводиться переважно на відповідних профільних базах практики, з якими спеціально укладено типові угоди про її проведення та враховані їх напрями професійної спеціалізації. В зв'язку з цим, основною базою виробничої практики студентів спеціалізації «політологія» є профільні управління Харківської обласної державної адміністрації:

- 1) Управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Департаменту масових комунікацій;
- 2) Управління аналізу і прогнозу Департаменту економіки та міжнародних відносин;
- 3) Аналітичне управління Департаменту підвищення конкурентоспроможності регіону;

Окрім цього, з дозволу кафедри політології, студенти можуть самостійно відбирати і пропонувати для себе місце проходження практики в верховних, міських та районних органах державної влади, місцевого самоврядування, громадських рухів, політичних партій та засобів масової інформації. Специфікою даної виробничої практики є також можливість її проходження студентами під час навчального семестру у вигляді участі в реальному науковому процесі, що забезпечує їх практичну участь у тому чи іншому практично-прикладному політологічному дослідженні, яке здійснює кафедра політології сумісно з обласною громадською організацією «Асоціація політологів Слобожанщини». В цьому випадку студенту пропонується індивідуальна наукова програма, з описом конкретних завдань і цілей практики й необхідний обсяг роботи, який він повинен виконати під час проходження виробничої практики.

У цілому, самостійна робота кожного студента під керівництвом бази практики відбувається у таких основних напрямках поглиблення та практичного закріплення теоретичних знань:

1. Вивчення нормативно-правових документів: Конституції, законів України, законопроектів, указів, постанов, рішень органів влади та місцевого самоврядування.
2. Вивчення обов'язків спеціалістів підрозділів, відділів бази практики.
3. Практика відвідування практично-політичних заходів.
4. Практика роботи з аналітичними базами даних, якими користуються політологи в своїй професійній діяльності.
5. Практика контент-аналізу документів, преси.
6. Практика аналізу статистичної інформації, результатів виборів в органи влади і місцевого самоврядування.
7. Практика підготовки аналітичних матеріалів, документів, проектів політичних рішень.

3. Вимоги до баз виробничої практики

Основними базами проходження виробничої практики є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, політичні партії та громадські організації з якими укладені відповідні договори. Бази практики несуть повну відповідальність за організацію, якість і результати роботи студентів під час проходження виробничої практики. Для цього на базі практики повинні:

- створити необхідні умови для виконання студентами індивідуальних програм практики;
- не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі виробничої практики та майбутньої професії;
- забезпечити студентам умови безпечної роботи;
- надати студентам-практикантам і керівникам практики можливість користуватися кабінетами, бібліотеками, документацією, необхідною для виконання програми виробничої практики.

4. Індивідуальні завдання з практики (у разі потреби)

Кожному студенту відповідно до планів роботи баз практики (органи державної влади, органи місцевого самоврядування, політичні партії та громадські організації) дається індивідуальне завдання керівниками цих закладів.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ СТУДЕНТА-ПОЛІТОЛОГА ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

Після закінчення практики кожний студент обов'язково звітує на підсумковій конференції про виконання загальної програми практики та індивідуального завдання. Для цього він подає на рецензування керівнику практики від університету письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосередньо керівником виробничої практики від бази практики та документи практики згідно з загальною програмою. Тобто, до матеріалів виробничої практики кожного студента входять: 1) план–завдання; 2) характеристика з бази практики; 3) звіт про проходження виробничої практики, а також інші документи, які були самостійно підготовлені студентами-практикантами в процесі її реалізації. Усі підсумкові матеріали повинні бути прошнуровані, пронумеровані, підписані керівником установи та завірені печаткою відповідної бази практики. Після рецензування звітних документів керівником практики від університету, студент разом з матеріалами практики захищає звіт та складає залік. Звіт з виробничої практики захищається студентом протягом десяти днів після завершення практики. Дата заліку визначається кафедрою політології.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ СТУДЕНТА-ПОЛІТОЛОГА ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

Після закінчення практики кожний студент обов'язково звітує на підсумковій конференції про виконання загальної програми практики та індивідуального завдання. Для цього він подає на рецензування керівнику практики від університету письмовий звіт, підписаний і оцінений безпосередньо керівником виробничої практики від бази практики та документи практики згідно з загальною програмою. Тобто, до матеріалів виробничої практики кожного студента входять: 1) план–завдання; 2) характеристика з бази практики; 3) звіт про проходження виробничої практики, а також інші документи, які були самостійно підготовлені студентами-практикантами в процесі її реалізації. Усі підсумкові матеріали повинні бути прошнуровані, пронумеровані, підписані керівником установи та завірені печаткою відповідної бази практики. Після рецензування звітних документів керівником практики від університету, студент разом з матеріалами практики захищає звіт та складає залік. Звіт з виробничої практики захищається студентом протягом десяти днів після завершення практики. Дата заліку визначається кафедрою політології.

6. Підбиття підсумків виробничої практики

Після огляду звіту керівником практики студент захищає звіт протягом десяти днів після завершення практики. Дата заліку визначається кафедрою політології.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

7. Критерії оцінювання виробничої практики

За результатами захисту звіту практики кожному студенту виставляється диференційована оцінка. Цю оцінку, за підписом керівника практики від кафедри політології, заносять до загальної заліково-екзаменаційної відомості і залікової книжки студента. У процесі оцінювання результатів виробничої практики студента-практиканта **враховуються:**

- відповідність, якість та наочність поданих студентом звітних матеріалів виробничої практики;
- повнота і якість виконання індивідуальних завдань студента під час проходження ним виробничої практики;
- зміст та форма усної доповіді та відповіді студента на запитання з боку керівника практики та інших учасників підсумкової конференції;
- письмова характеристика студента-практиканта, що надається йому керівником відповідної бази виробничої практики.

На підставі усіх цих даних вирішуються питання про зарахування матеріалів звіту та конкретного оцінювання результатів виробничої практики кожного студента.

Оцінка **«відмінно»** виставляється студенту в тому випадку, коли його звітні матеріали про проходження виробничої практики оформлені відповідно до існуючих вимог, а керівники від бази практики та від університету оцінили роботу студента не менш як на «відмінно». Цьому активно сприяє і виступ студента на конференції, коли його доповідь логічно обґрунтована, повна та свідчить:

- про глибоке розуміння автором аналітичного матеріалу, який був зібраний ним під час проходження виробничої практики;
- про вміння самостійно аналізувати первинну та вторинну емпіричну інформацію та застосовувати її у аналітичному звіті;
- про реальну практичну значущість авторських висновків і узагальнень щодо розв'язання конкретних проблем розвитку бази практики та конкретного суспільства в цілому.

Оцінка **«добре»** виставляється студенту в тому випадку, коли мають місце неістотні зауваження щодо змісту та оформлення матеріалів про проходження виробничої практики, а керівники від бази практики та від університету, в свою чергу, оцінили його роботу на «добре». При цьому, доповідь студента під час захисту звіту також задовольняє зазначеним вище критеріям. Його відповіді на запитання членів комісії загалом правильні, однак:

- емпіричний матеріал, який був зібраний студентом під час практики, поки ще недостатньо систематизований;
- окремі аналітичні вміння практиканта поки ще сформовані на недостатньо високому професійно-кваліфікаційному рівні;
- у авторських висновках та узагальненнях практиканта присутні окремі неточності;

Оцінка «задовільно» виставляється при недбалому оформленні студентом звіту та при умові, що керівники практики його роботу також оцінили на «задовільно». При цьому, доповідь студента під час захисту звіту свідчить:

- лише про загальне розуміння основних питань програми та індивідуальних завдань виробничої практики, а тому спостерігаються значні прогалини у конкретних знаннях проблем функціонування та розвитку бази практики та суспільства в цілому;
- що його аналітичні вміння та навички аналізувати первинну та вторинну емпіричну політологічну інформацію ще недостатньо сформовані й потребують вдосконалення;
- що його авторські висновки та практичні рекомендації з наукової теми дослідження поки ще слабо аргументовані та носять поверхневий характер;

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту тоді, коли відгуки керівників про проходження його виробничої практики негативні. Окрім цього, мають місце істотні зауваження не лише до змісту й оформлення матеріалів звіту, але й до виступу студента на конференції і його реального виконання індивідуальних завдань виробничої практики. А саме:

- звітна доповідь студента про виробничу практику належним чином не підготовлена;
- відповіді студента на актуальні теоретичні та практичні політологічні питання неповні або зовсім відсутні;
- студент практично не орієнтується в теоретико-методологічних досягненнях політичної науки і спеціалізованій фаховій термінології.

ПРИМІТКА:

Студент, який не виконав програму виробничої практики у повному обсязі або одержав на підсумковій конференції незадовільну оцінку при захисті індивідуального звіту, обов'язково направляється на повторне проходження практики в період канікул або відраховується з навчального закладу взагалі.

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Контроль діяльності студентів під час виробничої практики здійснюється у двох формах: поточний контроль (тижневі звіти студентів щодо виконання роботи) і підсумковий контроль (підсумкова конференція та звіт). В цілому робота студентів, які проходять виробничу практику, контролюється керівниками практики від установи (бази практики) та кафедри політології. Останні проводять постійний контроль за відвідуванням студентами баз практики, дотриманням ними режиму роботи, а також проходження практики відповідно встановленому графіку, що фіксується студентами в щоденниках з практики та підтверджується підписом керівника практики від установи (бази практики). З метою адекватного підсумкового оцінювання практики студентів перевіряються їхні поточні записи з виконаних пунктів програми практики, якість підготовки ними індивідуальних творчих завдань, а також підготовки підсумкового звіту практики. В цілому, робота кожного студента під час проходження виробничої практики оцінюється згідно з Положенням про організацію навчального процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

9. Рекомендована література

1. Конституція України. К., 1996.
2. Нормативно-правові документи України, що регламентують діяльність державних установ, органів місцевого самоврядування та суспільних організацій.
3. Нормативно-правові документи України, що регламентують діяльність державних та недержавних експертно-аналітичних центрів та установ.
4. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ–Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008.
5. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології. Навч. посіб. К., ФОП Колесник К. І., 2009.